Bæredygtighedshus og skolehaver på Sdr. Bjert Centralskole

Introduktion

På Sdr. Bjert Centralskole er der store kapacitetsudfordringer. De eksisterende lokaler er både i for dårlig stand, for små og for få, og der mangler basale faciliteter som f.eks. toiletter Dette har skolebestyrelsen tidligere beskrevet både over for lokalbefolkningen, politikerne og embedsværket. I skolebestyrelsen ser vi på det med stor alvor, men vi ser det også som en mulighed for at udvikle vores skole i en moderne retning, der sætter vores elever og ansattes trivsel i fokus, og som kan gøre skolen til en foregangsskole i forhold til bæredygtighed, hvor vi har Kolding Kommunes Bæredygtighedsstrategi som en rettesnor for vores arbejde.
Derfor vil vi i det følgende beskrive, hvordan vi vil udvikle skolen til at have mere fokus på udeundervisning i naturen og med dyr, samt arbejde med praktiske opgaver der sætter det levede bæredygtige liv i fokus. Det vil være med til at give vores elever en større indsigt i deres plads i verden, og støtte deres bæredygtige dannelse.
Tanken er både at udvikle de fysiske rammer for undervisningen og den pædagogiske praksis, så det bliver muligt at arbejde i dybden med elevernes læring og også via denne praksis skabe mere tilknytning og trivsel i elevernes hverdag.
Konkret vil vi gøre det med et bæredygtighedshus, der skal kunne rumme flere fag med et praktisk bæredygtighedsfokus, samt en skolehave. Udformningen af disse vil vi beskrive i det følgende.

Pædagogiske overvejelser

I vores arbejde med det nedenstående projekt har vi i høj grad ladet os inspirere af det arbejde som skoleforsker Louise Klinge har lavet. Hun beskriver en fremtidig folkeskole, hvor der efter elevernes ønsker bl.a. er mere plads til at arbejde med dyr og at komme ud og opleve naturen. Det vil vi gerne kunne tilbyde vores elever og også give dem flere muligheder for at komme ud og udvikle deres praktiske evner, en ting vi i samfundet så småt er ved at få fokus på er blevet underprioriteret i dannelsen af vores børn i folkeskolen.
Vi vil også give vores elever mulighed for at gøre en indsats hvor de kan se at de gør noget for andre. Om det er at holde grise, dyrke grøntsager og lave mad til en høstfest eller bygge et legehus til nogle fra de mindste klasser.
For at kunne gøre disse ting, vil vi give vores lærere de bedst mulige rammer til det. Der skal både være faciliteter og en struktur der gør det let for dem. Derfor vil vi gerne både lave en bygning der kan rumme den relevante undervisning, samt udearealer der har plads til bred udfoldelse. Vi vil også gøre undervisningen til en fast del af skemaet, så eleverne får havebrug, byggeri, madlavning og naturfag. Alle disse har til formål at give eleverne en praktisk forståelse, både på et teoretisk og på et konkret plan, for hvordan vores levede liv har indflydelse på den verden vi lever i og de aftryk vi sætter i den.

De fysiske rammer

Som tidligere beskrevet, er Sdr. Bjert Centralskole udfordret på de nuværende lokaler, der både mangler volumen og vedligeholdelse. Alt dette kan desværre ikke løses ved at bygge nyt, men det kan afhjælpe nogle af de pladsproblemer der er og som nok ikke bliver mindre, i en populær landsby i rivende udvikling.
Tanken er at udbygge med et bæredygtighedshus på matriklen, der skal kunne huse undervisning i fag som havebrug, natur-, byggeri/sløjd- og hjemkundskabsundervisning samt at lave en større skolehave enten på de nuværende arealer eller på andre nærliggende arealer som f.eks. den kommunale jord syd for Engdraget. Bygningen ville også ideelt set indeholde et større køkken, med spisesal, så der vil være basis for at have en madordning til skolens elever for at sikre at eleverne får større trivsel og et bedre grundlag for indlæring. Det kan også være med i deres almene dannelse ift. deres madkultur. Rent pædagogisk kunne det være en drøm at eleverne i deres undervisning er med til at lave mad til resten af skolen når de har madkundskab, så de, som Louise Klinge beskriver, oplever at det de laver gør nytte i en større sammenhæng.

Bæredygtighedshuset

Selve Bæredygtighedshuset skal i sig selv være et ideelt rum til undervisning i de konkrete fag, der sigter mod en bæredygtig praksis, men samtidig være et eksempel på konkret bæredygtigt byggeri i måden det er opført.
Det skal primært være bygget i biogene og lokalt baserede naturmaterialer og i overvejende grad undlade at bruge de mest CO2 tunge materialer som cement og mineralsk isolering.
Huset skal være bygget på skruefundamenter, med bærende konstruktioner både i gulv, vægge og loft af træ.
Der skal i de forskellige bygningsdele (primært væggene) være forskellige brugt forskellige bæredygtige byggeprincipper som halm-elementer, hempcrete og forskellige former for biobaserede isoleringsmaterialer. Disse skal være eksponerede, så man som elev kan få en forståelse af, hvordan huse kan være opbygget.
Udvendigt skal huset have et ensartet udtryk med thermowood og græstag, men indvendigt skal rummene have forskelligartet beklædning i de forskellige rum. Det kunne være genbrugstræ i træværkstedet, lerpuds med ler fra byggeprojektet i naturfagslokalet og almindelig gips med naturmaling i hjemkundskabslokalet. Disse indvendige beklædninger skal eleverne selv være med til at sætte op i f.eks. en emneuge op til byggeriets slutning, for også at give eleverne den glæde at være med til at skabe de lokaler der skal være deres i årene derefter, og derved skabe tilknytning til projektet.
Bygningerne bliver af hydrofile materialer der kan fugthåndtere, og derved bliver bygningerne diffusionsåbne, hvilket er med til at skabe et godt indeklima til ansatte og børn.
Selve bygningerne skal stå som et eksempel på hvordan vi kan lave gode bygninger, der lagrer CO2, og dermed kan have et lavt og måske endda negativt CO2 aftryk. Dermed arbejder vi aktivt med Kolding Kommunes fokusområder på ‘Klima i balance’ og ‘Ressourcer i kredsløb’ i bæredygtighedsstrategien.
Vi ønsker også at arbejde videre med kommunens fokusområde omkring ‘Vand som ressource’

både i forbindelse med brugsvand og spildevand. Vi vil lave vandopsamling fra bygningen, til at bruge f.eks. i haven. Vores spildevand vil vi rense efter Steen Møllers princip i et nærliggende drivhus, så det bliver en ressource frem for at være et spildprodukt. Derved får brugerne af huset også en forståelse af cirkulære processer samt noget af det 'usynlige' forbrug vi har i dag, og det passer derfor perfekt til en ud- og dannelsesindstidution.

Omkringliggende arealer

Mens bygningen skal have lokaler der kan bruges i den teoretiske læring, skal de udendørs arealer fordre den kognitive læring der er forbundet med de praktiske gøremål og forståelsen af naturen og biologien. Her skal der være mulighed for at de kan have jordstykker hvor de kan dyrke, der skal være drivhus med spildevandsrensning, der skal være plads til dyrehold og de skal have plads til at lave større byggeprojekter. Vi vil også lave biodiversitetsområder, hvor eleverne kan være med til at skabe små oaser af forskelligartet liv, og komme tættere på den artsrigdom vi kan skabe.
Alt dette kan ikke rummes på de nuværende arealer, og derfor skal der være mulighed for at skolen over tid får mulighed for at bruge andre kommunale arealer i lokalområdet. Det vil være ideelt hvis det er arealer tæt på skolen, og vi foreslår at arealerne syd for Engdraget ville være perfekte til formålet, da de ligger i naturlig forlængelse af skolen.

Indflydelse på lokalsamfundet

I Kolding Kommunes bæredygtighedsstrategi er Meningsfulde fællesskaber et af fokusområderne, og med projektet med skolehaverne vil vi også gerne arbejde på at inddrage lokalbefolkningen. Som Louise Klinge beskriver det i sit arbejde, gør det at eleverne har noget at tage ansvar for, som f.eks. dyr, at de gerne vil involvere sig. Vi vil i vores opbygning af skolehaverne sørge for at inddrage lokalsamfundet ved at lave 'Skolehavernes venner', så eleverne kan tage deres forældre, bedsteforældre, søskende eller andre fra lokalbefolkningen med til at være en aktiv del af at bidrage til syslerne. Der vil også arrangeres en høstfest for foreningen, hvor eleverne kan give tilbage til alle dem, der er med til at bidrage.
Projektet vil også bidrage til lokalområdet ved at skabe nye spændende områder i landbyen, hvor unge som gamle har lyst til at komme.

Finansiering

Skolen i Sdr. Bjert er udfordret, og kommunen står over for at gøre noget ved de nuværende udfordringer med pladsen på skolen.
Bæredygtighedshuset og skolehaverne vil være et bæredygtigt fyrtårnsprojekt både pædagogisk og i sin konkrete udformning, og vil derfor være et projekt hvor man kan forvente at hente store dele af finansieringen fra eksterne fonde. Det kunne f.eks. være Nordeafonden der har støttet lignende projekter på højskolerne. Fonde er generelt glade for at støtte projekter med et bæredygtighedsfokus, der er rettet mod vores unge. Det kan dermed blive en positiv case for alle involverede parter, og en god måde at løse nogle udfordringer for alle beboere i kommunen.

Opsumering

Her på Sdr. Bjert Centralskole er vi udfordret på vores fysiske rammer. Det kan løses på mange måder, men i skolebestyrelsen foreslår vi at gøre det på en måde der viser Kolding Kommune som den bæredygtige kommune der lægges op til i Bæredygtighedsstrategien. Projektet viser at at bæredygtighed bliver et grundvilkår for den måde kommunen også løser udfordringer på skoleområdet, og projektet kommer til at arbejde konkret med alle 6 fokusområder i strategien. Samtidig kan projektet formentligt i høj grad finansieres af eksterne midler, og derfor også blive en økonomisk bæredygtig løsning for kommunen.
Det ovenstående er skolebestyrelsens første tanker og ideer til projektet, så vi håber at kunne udvikle videre sammen med alle relevante involverede.
Det vigtigste bliver at vi med projektet får ekstra mulighed for at arbejde med at de vigtigste personer i den bæredygtige omstilling, nemlig vores børn, får den bæredygtige dannelse helt ind under huden og ind under neglene, og dermed kan være med til at bringe verden videre til de næste generationer.